

PETRI SOINI

VIRVATULI

Virvatuli

Petri Soini

VIRVATULI

Historiallinen rikosromaani

*Otteen Shakespearen Henrik IV
näytelmästä on suomentanut Paavo
Cajander.*

*Otteen Zachris Topeliuksen Koivusta ja tähdestä on
suomentanut Aatto Suppanen.*

*Otteen Johan Ludvig Runebergin Vänrikki Stoolin tari-
noista on suomentanut Otto Manninen.*

© 2026 Petri Soini

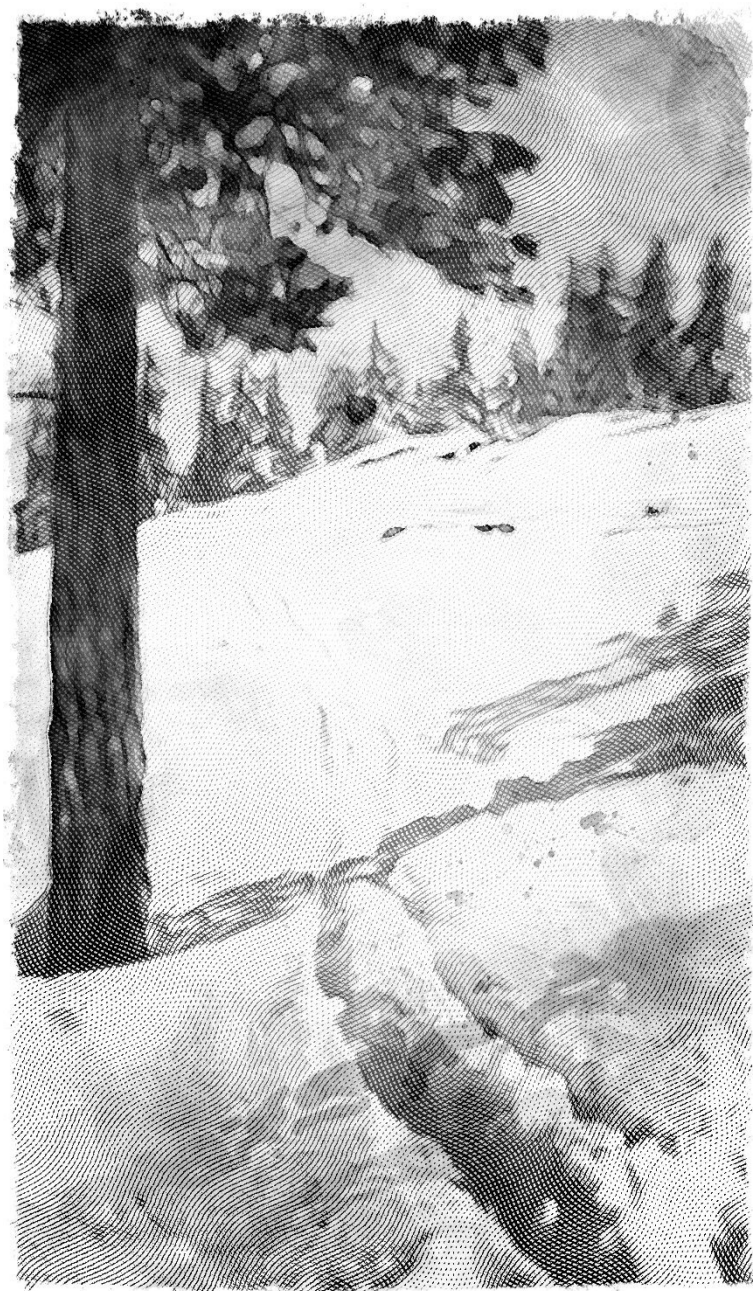
Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie

12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,

22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-33-9228-1

Maamme kuuluu sellaiseen ilmastovyöhykkeeseen, jonka ilmanala noin puolen vuoden ajan on niin kylmä, että pysyväinen lumi-kerros peittää maanpinnan. Kun näin on asian laita ja kun maamme lisäksi on harvaan asuttua ja järvien pirstomaa, on selvää, että suksi muodostuu tärkeäksi kulkuvälineeksi, vaikkei otettaisi huomioon sitäkään, miten suuri merkitys suksiurheilulla on terveydenhoidon edistämisessä.

Meillä on lunta ja jäätä riittämiin. Karu luontomme karkaisee meitä kestämään niitä vaikeuksia, joita kohtaamme sekä kotoisilla että vierailta kilpakentillä. Me tarvitsemme suksia jokapäiväisessä elämässämme ja suksin suojelemme myös isänmaatamme.

- Hiihdon opas

Tauno Lappalainen, 1930

MUSTA PUHELINTAPSI PALOI käryten huteralla pöydällä ja loi vaatimattomaan koppiin niukkaa valoa. Tuulenpuuska ravisti jäisellä luodolla seisovaa hökkeliä ja tunki ovenraosta pakkasilmaa. Lumipukuinen mies laski huppunsa ja sysäsi konepistoolin nojaamaan nurkassa olevaa puulaatikkoa vasten. Hän kaivoi savukepaketin taskustaan ja työnsi tupakan puuholkkiin.

– No mitäs siellä nyt halutaan? hän murahti.

Pöydän toisella puolella istuva pienikokoinen mies yskähti ja loi himokkaan katseen Työmies-askiin.

– Ettekö antaisi savuketta minullekin? hän sanoi venäjäksi.

Lumipukuinen sytytti paperossinsa liioitellun hitaasti. Parin henkäyksen jälkeen hän karisteli tuhkaa pöydän pinnalle.

– Ehkäpä. Yhteisen ymmärryksemme vahvistukseksi.

Toinen näytti hämmentyneeltä ja pudisti päätään.

– En ymmärrä suomea, hän sanoi. – Mitä sanoittekaan?

Lumipukuisen silmissä välähti huvittunut katse.

– Aina vaan valheita, hän jatkoi suomeksi. – Tiedän, että puhutte suomea yhtä hyvin kuin venäjääkin.

Mies loi häneen ärtyneen katseen.

– Älkää uhmatko. Minä olen puolueen uskottu. Olen ollut jäsen...

– Tavarits, lumipukuinen keskeytti edelleen pilkallinen sävy äännessään. – Teidän tyyppisenne mies kiipeää kolostaan vasta, kun uskoo olevanne voitolla. Oletteko todellakin varma, että se hetki on vielä koittanut?

Toinen ponkaisi seisomaan. Hänellä oli yllään neuvostoarmeijan upseerin mantteli ja sen päällä ruskea sadeviitta, joka ulottui polviin saakka. Hän korotti venäjäksi ääntään:

– Muistakaa tsuhna, olette myös Neuvostovenäjän palveluksessa ja velvollinen työskentelemään maanne hyväksi. Teidän tulee totella minua, käskinpä mitä tahansa, annoinpa teille millaisia tehtäviä tahansa.

Lumipukuisen silmät kapenivat pieniksi raoiksi kun hän ojentaui täyteen mittaansa ja sanoi:

– Politrucki, te olette vain osa koneistoa, joka ylläpitää merkityksetöntä välivaihetta. Minun kumouksellisuuteni on... jotakin muuta.

Hän keskeytti ja tuntui ravistavan ajatuksen mielestään. Hetken kuluttua hän jatkoi:

– Mutta siksihän minä täällä olen, vastaanottamassa uutta käskyä. Ja teidän tehtävänänne on välittää se minulle... sekä sopia sopivasta palkkiosta.

– Palkkiosta? Palkintona on oma henkenne ja kunnia palvella puoluetta.

– Muistakaa tavarits, lumipukuinen vastasi ja oikaisi ryhtiään suuremmaksi. – Täällä korvessa ei kurja henkenne ole kopeekankaan arvoinen, jos minä niin päätän. Mutta eräällä ehdolla tahdon henkiriepunne säästää.

Lumipukuinen veti pitkän henkäyksen savukkeestaan ja nyppäsi holkin irti. Hän nosti hehkuvan savukkeen upseerin kasvojen eteen.

– Uskon tietäväni millainen tehtävä minua odottaa, hän jatkoi hymyillen. – Palkkioni on viisikymmentätuhatta suomen markkaa. Mutta ei arvottomana paperirahana, vaan jalokivinä.

Neuvostoupseerin yläruumis nytkähteli kuin vilunpuistatuk- sissa. Hän ei irrottanut katsettaan savukkeesta.

– Tuhansia ruplia. Mistä...

– Muussa tapauksessa minä katoan ja kerron sitä ennen kaikki tietoni suomalaisille, lumipukuinen sanoi. – Ja te jäätte hengettömänä tähän mökkiin.

Upseerin katse siirtyi savukkeesta mieheen ja miehestä taas savukkeeseen.

– No? Saavutimmeko me yhteisen ymmärryksen? lumipukuinen kysyi.

– K-yllä. Järjestän palkkionne.

Mies tarttui edessään olevaan paperossiin ja kohotti sen huulil- leen. Hän veti suomalaista tupakkaa syvään henkeen ja puhalsi sa- vua ulos nenästään. Hitaasti kasvoille ilmestyi helpottunut puna.

Lumipukuisen suupielet kääntyivät ivalliseen hymyyn.

– Siinä tapauksessa, hän sanoi. – Kertokaapa tarkemmin tule- vasta tehtävästäni.

I

LAGUUNIVALSSI

*Ach, wie so herrlich zu schau'n,
sind all' die lieblichen Frau'n.
doch willst du Einer vertrau'n,
dann Freund chen,
auf Sand wirst du bau'n.*

*- Laguner-Waltzer (Nr. 15)
oper. Eine Nacht in Venedig, 1883
Musiikki Johann Strauss
Libretto F. Zell ja R. Genée*

Keskiviikko

24. HELMIKUUTA 1943

VEIKKO ROMPPANEN ei ollut tähänastisessa elämässään menestynyt, ei edes sekatyömiehen mittapuussa. Hänet oli irtisanottu Sorsakosken tehtaalta kuusi vuotta sitten, minkä jälkeen hän oli viettänyt kesän turpeen nostossa ja tehnyt seuraavan vuoden apumiehen hommia tietyömaalla.

Kohtuullisen urheilumenestyksen ohella hänen suurin saavutuksensa oli ollut edes jonkinlainen pyrkimys rehelliseen elämään. Siitäkin hän oli pitänyt kiinni lähinnä leskiäitinsä vuoksi. Isä oli ammuttu luokkasodan jälkimainingeissa Veikon ollessa vielä kapaloissa.

– Ei Veikko ole paha poika, äiti oli haikeana sanonut, kun poikaa tuotiin vallesmannin yöputkasta. – On vain eläväistä sorttia.

Romppanen oli asunut vuosia äidin kanssa kahden ja tuonut satunnaistöistä heille elantoa. Kaikki oli kuitenkin muuttanut äidin sairastuttua tuberkuloosiin. Saman vuoden syksynä pojalle oli tullut kutsu ylimääräisiin harjoituksiin, ja hän oli päätenyt Karjalankannakselle linnoitus- ja varustelutöihin. Kun kaikki sitten johti sotaan, hän ei ollut sietänyt enempää ja oli ottanut hatkat. Sodan loppuun asti hän oli

piilotellut muiden karkulaisten ja pikkurikollisten seurassa. Pienessä joukossa hän oli tuntenut olleensa turvassa, viettäen talven ja kevään irtolaisen elämää. Kotiin ei virkavallan pe-
lossa ollut palaamista.

Rauhan tultua hän oli saanut tiedon äidin kuolemasta. Surun murtamana hän oli hetkeksi aikaa ryhdistäytynyt ja saanut peltisepän pestin, mutta koeajan jälkeen työt eivät kuitenkaan jatkuneet. Seuraava vuosi oli kulunut lähinnä tilapäishommissa – juoden ja pelaten sitäkin säännöllisemmin. Siinä samalla tuli tehtyä muutama murtokeikkakin. Rahapullassa hän oli päättänyt vielä vieraila kotitalossa. Joku oli kannellut, sillä kotikulmilla oli ollut poliisi vahtimassa, ja hän oli jäänyt kiinni. Armeija oli laittanut hänet kivityöleirille pakkotöihin, uutta sotaa odottamaan. Seuraavan vuoden kesänä oli sitten kansalaisluottamusta vailla siirrytty hyökkäävän sotaväen perässä miehitysalueelle – osana työvelvollisten linnoitustyökomppaniaa.

Romppanen ohjasi armeijan natisevaa kuormavaunua kovalla vauhdilla tienmutkaan ja vältti vain vaivoin jäiseltä tieltä suistumisen. Häkäpöntön käynti ei meinannut tasoittua. Aurinko lämmitti koppia ja vaaleat kiharat hiukset olivat hies-
tyneet karvalakin alla.

– Saatanan häkäprutku, hän sadatteli. – Oles nyt.

Lavalta kuului kolketta, ja laitalaudat natisivat raskaan kuorman alla. Nenään tunki tuoreiden, kyllästyslaitokselta tuotujen ratapölkkyjen haju. Hän vei lastia Sotjärven vaihteen kunnostustyömaalle. Auton kopissa hänen seuranaan

istui vakituinen apumies. Viitala oli vanhempi, hiljainen ja mustatukkainen mies, jonka kasvoihin lika tuntui tarttuneen pysyvästi. Entinen paperityöläinen oli aikoinaan ollut punakaartilaisena vankileireillä ja oli kommunistina määrätty työvelvolliseksi. Viitalan harvasanaisten tarinoiden innoittamana ja oman isänsä esimerkistä Veikko Romppasesta oli kasvanut intohimoinen työväen aatteen kannattaja. Hän kaipasi elämälleen suurempaa tarkoitusta ja tilaisuutta tasoittaa tilejä. Hän ei ollut paljastanut suunnitelmiaan muille, ei edes humalassa, eikä Viitala kysellyt.

Karhumäki... Hän oli jo syksyllä kuullut huhuja sotilaskaupungin houkutuksista ja saanut lopulta vihiä tuottoisasta tehtävästä osana laajempaa porukkaa. Hän oli löytänyt tilaisuuden astua suurempiin saappaisiin. Viimeiset viikot Romppanen oli joka ainoa päivä yhdistelty saamiaan ajomääräyksiä omien asioidensa hoitoon. Lisäksi hän oli solminut uusia tuttavuuksia ja tehnyt muutamia luvattomia ajokeikkoja. Viikkoon ei kumpikaan sotamiehistä ollut käynyt majoitusalueella kuin yösydännä nukkumassa. Puukaasuttimen pilkkeiden kulutuksesta ei pidetty yhtä tarkasti kirjaa kuin bensiniistä, ja hän pystyi hieman venyttämään päivän ajoja tarpeidensa mukaan.

Kuorma-auto vyöryi valkoista peltomaisemaa halkovalla tiellä kohti kaukana siintävää harmaahirsistä talorykelmää. Sotkan kylän ohitettuaan he kääntyivät pohjoiseen. Tie sukelsi korkeahankiseen ja varjoisaan notkoon. Pohjalla oli irtolunta ja tie antoi painavan auton alla periksi. Kuljettaja

vilkaisi vieressään istuvaa apumiestä syrjäsilmillä, kunnes tuhahti yksvakaisesti. Hän teki äkkinäisen päätöksen kiihdyttää ja survaisi kaasupolkimen pohjaan. Kuorma-auto nousi liukasta mäkeä ylös perä liiraillen, mutta hyvää vauhtia.

Oli jo pimeää, kun he ylittivät junaradan. Ennen laiturivaihteelle tuloa tie koukkasi lumesta auratulle aukealle, jossa oli työmaan toimisto ja tilapäinen asuntoparikki. Kuu valaisi laakeaa puutonta työmaakenttää ja loi reunoille jyrkkiä varjoja. Romppanen kurottautui työntämään päänsä auton siivikkunasta ja huusi ulos astuneelle kersantille:

– Pölkkyjä tulos. Minnekäs laitetaan?

Kersantti osoitti epämääräisesti kohti aukean laitaa. Kymmenen minuuttia myöhemmin auto seiso i oikealla paikalla ja Viitala ohjasi lavalta käsin lastin purkua. Romppanen oli hakenut toimistolta kuittauksen ja istui auton kopissa. Hän tarkisti taskulampun valossa vielä kerran ajomääräyksensä ja matkustuslupan. Ne olivat molemmat väärennettyjä.

Tämä yö olisi erilainen. Pilviä ei ollut ja kuutamovalaisisi matkantekoa. Tänä yönä Veikko Romppanen ei lähtisi takaisin. Viitala saisi tehdä paluumatkaa omin eväin. Hän sen sijaan jatkaisi autolla luvatonta matkaansa kohti Karhumäkeä, jossa sovittu yhdyshenkilö odottaisi. Hän mutisi itsekseen:

– Köyhä Suomen kansa... perkule kahleitansa...

Karhumäen hotellissa tapahtuu kummia. Tunnettu taiteilija murhataan yleisönsä edessä, ja hänen seuralaisensakin tuntuu kadonneen. Samaan aikaan suuret Talvikisat vetävät Karhumäkeen sotilaita ja kisavieraita eri puolilta Itä-Karjalan rintamia.

Sotavirkailija Aarno Hallamo saa esimiehiltään arkaluontoisen tehtävänannon. Pian tutkimukseen sotkeutuu yhä uusia tahoja, ja Hallamo alkaa epäillä, ettei hänelle ole kerrottu kaikkea. Kun hän saa kannoilleen kirjavan joukon vaarallisia vastustajia, hän ymmärtää olevansa keskellä peliä, jossa panokset kasvavat hetki hetkeltä.

Virvatuli on Petri Soinin kirjoittama hyytävä historiallinen dekkari ja sotavirkailija Hallamon tutkimuksista kertovan sarjan kolmas osa.

9 789523 392281